

Аннотация к рабочей программе по родному (бурятскому языку) 3 класс

3 классай буряад хэлэ үзэхэ тобшо тайлбари иимэ журамшуулхан баримта бэшэгүүд дээрэ үндэһэлнэ:

Документами федерального уровня:

1. Конституция РФ;
2. Федеральный Закон «Об образовании в Российской Федерации» от 29.12.2012 №273-ФЗ;
3. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 22.03.2021 № 115 «Об утверждении порядка организации и осуществления образовательной деятельности по основным общеобразовательным программам – образовательным программам начального общего, основного общего и среднего общего образования»;
4. Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации от 06.10.2009 №373 «Об утверждении и введении в действие федерального государственного образовательного стандарта начального общего образования» (в редакции приказа Министерства образования и науки РФ от 11.12.2020 №712);
5. Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28 сентября 2020г. № 28 «Об утверждении санитарных правил СП 2.4.3648-20 «Санитарно – эпидемиологические требования к организациям воспитания и обучения, отдыха и оздоровления детей и молодежи»;
6. Постановление главного государственного санитарного врача РФ от 28 января 2021г. № 2 «Об утверждении санитарных правил и норм СанПин 1.2. 3685 -21 «Гигиенические нормативы и требования к обеспечению безопасности и (или) безвредности для человека факторов среды обитания»;
7. Правила СП 3.1/ 2.4.3598-20 «Санитарно - эпидемиологические требования к устройству, содержанию и организации работы образовательных организаций и других объектов социальной инфраструктуры для детей и молодежи в условиях распространения новой коронавирусной инфекции (COVID-19)», утвержденным постановлением главного санитарного врача РФ от 30.06.2020г. № 16 в целях предупреждения новой коронавирусной инфекции;
8. Приказ Министерства просвещения России от 20.05.2020 N 254 "Об утверждении федерального перечня учебников, рекомендуемых к использованию при реализации имеющих государственную аккредитацию образовательных программ начального общего, основного общего, среднего общего образования, осуществляющие образовательную деятельность»;

Документами регионального уровня:

1. Закон Республики Бурятия от 13.12.2013г. № 240-V «Об образовании в Республике Бурятия».

Документами общеобразовательного учреждения:

1. Устав МБОУ Могсохонская средняя общеобразовательная школа имени Дамдинжапова Ц-Д.Ж.
2. Образовательная программа начального общего образования МБОУ Могсохонская СОШ имени Дамдинжапова Ц-Д.Ж.
3. Учебный план МБОУ Могсохонская СОШ

3-дахи классай буряад хэлэ үзэлгын программа «Буряад хэлэн» гэхэн эхин хургуулийн программа дээрэ үндэһэлнэ (авторынь Р.С.Дылыкова). Буряад Уласай Болбосоролой болон эрдэм ухаанай яманаар зүбшөөгдэхэн Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б. Дугарова авторнуудай «Буряад хэлэн» гэхэн 3-дахи классай хуралсалай ном хэрэглэгдэнэ.

ФУП-ай ёһоор буряад хэлэн ба түрэлхи хэлэн хоёрто бүхыдөө 6 час үгтэнэ, тиимэхэ буряад хэлэндэ багшын дурадхалаар 3 час үгтэнэ.

3-дахи класста буряад хэлэ үзэлгын зорилгонууд

- 2-дохи класста үзэхэнөө дабталга, тэрээн дээрэ үндэхэлэн, хэлэнэй зүйлнүүдэй шэнэ шанар шэнжэнүүдтэй танилсалга, тиихэдээ ойлгоһон фонетическэ, орфографическа, графическа, грамматическа ойлгосонуудай тодорхойлол үхибүүдээр үргэдхүүлгэ, орфографическа дадал дүршэлтэй болголго;
- Буряад хэлэнэй ном соохи удхын байгуулга, тэрэнэй олон ондоо янза юун дээрэ үндэхэлэнэб гэжэ ойлгосотой болохо;
- Буряад хэлэндээ дуратайгаар тэрэнээ шэнжэлхэ, шудалха дуратайгаар хүгжөөхэ.
- Нурагша бүхэниие зүбөөр, уран гоёор, удхыень ойлгон уншаха дадалтай болгохо.
- Түрэл арадай ёһо заншалнуудые болон сэсэн мэргэн хургаалнуудые ойлгуулха.
- Эхэ орондоо, түрэхэн тоонто нютагтаа, түрэл хэлэндээ, арад зондоо, бэшэшье үндэхэтэндэ дуратайгаар хүмүүжүүлхэ.
- Нурагшадай аман хэлэлгы хэшээл бүхэндэ баяжуулангаа, тэдэниие эли тодоор, литературна хэлэн дээрэ хэлүүлжэ, ханал бодолыень алдуугүйгөөр, сэбэр гоёор бэшүүлжэ хургаха гэхэ мэтэ.

Нуралсалай түсэблэхэн дүнгүүд

Үхибүүнэй өөрын хүгжэлтын дүнгүүд (личностные результаты):

- өөрынгөө сэдхэлэй байдал түрэл хэлэн дээрэ хэлэхэ;
- оршон тойронхи байгаалиин, тиихэдэ хажуудахи хүнүүдэйнгээ байдал ойлгохо, тэдэндэ өөрынгөө хандаса, хүнүүдые дэмжэхэнээ, тэдэндэ туһалһанаа түрэл хэлэн дээрээ харуулха;
- өөрынгөө хэлэ уран,баян, тодо, сэбэр болгохоёо оролдохо;
- тоонтодоо, түрэл орондоо дуратай байһанаа, өөрынгөө ханаса харуулха;
- уншаха, харилсаха дуратай байха;
- бэшэхэ шадабаритай байха, буулгажа бэшэхэ, шагнажа абаад бэшэхэ, өөрөө зохёон бэшэхэ;
- өөрынгөө сэдхэлэй байдал тухай, тиихэдэ үзэхэн юумэнүүд тухайгаа бэшэжэ (эссе жанрын түхэлөөр) харуулха;
- түрэл хэлээ шудалха эрмэлзэлтэй байха;
- өөрынгөө хэхэн ажал сэгнэжэ шадаха.

Бээ гуримшалаад ябах шадабари (регулятивные УУД):

- өөрөө хэшээлэй темэ хэлэхэ, зорилгыень табиha;
- багшатаяа сугтаа нуралсалай проблемнэ асуудал яажа шиидхэхэ тухайгаа хөөрэлдөөн, тусхай түсэб табиha;
- өөрынгөө хэжэ байһан үйлэнүүдые түсэбэй, алгоритмын үйлэнүүдтэй тааруулха, зэргэсүүлхэ, тиин өөрынгөө ажаябуулга шалгаха, сэгнэхэ, зүб болгохо;
- өөрынгөө, ондоо хүнүүдэй, классайнгаа ажал тусхай критеринүүдээр шалгаха, хэр зэргэ шадабаритай болобобиб гэжэ элирүүлжэ нураха, критеринүүдые зохёохо.

Оршон тойрониие шудалха шадабари (познавательные УУД)

- текстээр дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүдэй янза (виды информации) ойлгохо: юун тухай хэлэгдэнэб, удхань ямар бэ, идейнь ямар бэ?;
- олон ондоо янзын уншалга хэрэглэхэ;
- ондо ондоо түхэлтэй текстнүүд (текст, схемэ, таблица, зураг) сооһоо өөртөө мэдээсэл олохо;
- үгөөр хэлэгдэхэн ойлгосо схемэ, таблица, модель болгохо, тиин һөөргэнь модель соо харуулаатай ойлгосо үгөөр хэлэхэ;
- анализ, синтез хэхэ;
- шалтагаан хойшолон хоёрой хоорондохи холбоо харуулха, тодоруулан зохёон тогтоохо;
- бодомжолхо.

Харилсаха шадабари (коммуникативные УУД):

- хэлэлгын зорилгооо дулдыдуулан өөрынгөө һанал бодол аман ба бэшэгэй хэлэн дээрэ харуулха;
- хэлэхэ, харилсаха зорилгооо үндэһэлэн, хэрэгтэй сагта монолог гү, али диалог хэрэглэжэ шадаха;
- өөрынгөө һанал бодол, һанамжа хэлэжэ, баталжа шадаха;
- хүнүүдэй хэлэһые шагнаха, ойлгохо, тиин өөрынгөө һанал бодол хубилгахаяа бэлэн байха;
- ажаябуулга эмхидхэхэдээ, хөөрэлдэжэ, хоорондоо хэлсэжэ, нэгэ һанал бодолдо ерэхэ;
- асуудалнуудые табиха.

Буряад хэлээр шадабари (предметные результаты):

- аялгануудай нугарал тухай ойлгосотой болохо;
- *ии, ы, ээ, эй* аялган үзэгүүдэй бэшэлгэ тухай мэдэхэ;
- үгын анхан һуурида *б, л, м, р* хашалгануудай удаа тодо бэшэ аялганай бэшэгдэхэ тухай;
- үгэнүүдэй бии бололго тухай, үгын бүридэл тухай: суффикс, залгалта, анхан һуури, гараһан һуури;
- зөөлэн һууритай абтаһан үгэнүүдэй һүүлэй аялган үзэг бэшэхэ тухай;
- юумэнэй нэрын падежнүүдые ба тэдэнэй удха, үүргэ мэдэхэ;
- дахуул үгын үүргэ, тэрэнэй бэшэлгэ мэдэхэ;
- тэмдэгэй нэрын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай;
- үйлэ үгын мэдүүлэл соо дүүргэдэг үүргэ тухай;
- үйлэ үгын түхэлэй бии болоходо аялгануудые бэшэхэ тухай;
- үйлэ үгын сагууд: мүнөө, үнгэрһэн, ерээдүй, тэдэнэй хэлэлгэ соохи үүргэ тухай;
- хуряангы ба дэлгэрэнгы мэдүүлэлнүүд тухай;
- мэдүүлэлэй юрын гэшүүд тухай;
- бодомжолһон түхэлтэй текст тухай;
- фразеологизмууд, омонимууд тухай;

хэрэгэй саарһа, бэшэг бэшэхэ тухай.

Темэнүүдые үзэхэ түсэблэлгэ

№	Темэнүүд	Үгтэ-һэн саг
1	Абяан ба үзэгүүд	17 ч
2	Үгын бүридэл	11 ч
3	Абтаһан үгэнүүд	3 ч
4	Хэлэлгын хубинууд	36 ч
5	Мэдүүлэл	18 ч
6	Хэлэлгын нюусанууд	12 ч
7	Рефлексивнэ хүдэлмэри	5 ч
	Хамта:	102 ч.

Багшын ба үхибүүдэй хэрэглэхэ литература:

1. Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б. Дугарова «Буряад хэлэн». 3 класс. Улаан- Удэ, «Бэлиг», 2016.
2. Р.С.Дылыкова, Т.Б.Базаргуруева, Д.Б. Дугарова «Методическа дурадхалнууд». 3 класс. Улаан- Удэ, «Бэлиг», 2016

3. С.Ц. Содномов «Диктантнуудай суглуулбари». Улаан – Үдэ: «Бэлиг»,2006.
4. С.Ц. Содномов. Эхин классудта уншалгын зарим асуудалнууд У-Удэ: «Бэлиг хэблэл», 2010.